

Övertorneå kommun

Beslut för
förskoleklass och grundskola

efter tillsyn av Svarträvens skola 4–9
i Övertorneå kommun

Tillsyn i Svarträvens skola 4–9

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Övertorneå kommun under hösten 2016. Svarträvens skola 4–9 besöktes av Skolinspektionen den 26–27 oktober 2016. Fakta om skolenheten, se bilaga 2.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat

Årskurs 6

Skolinspektionens beskrivning av kunskapsresultat utgår från den senast daterade officiella statistiken i Skolverkets statistikdatabas (SIRIS). Denna statistik är inte uppdaterad i alla aspekter varför olika läsår kan komma att användas i beskrivningarna.

Läsåret 2015/16 uppvisade eleverna i årskurs 6 ett betygsresultat som var i paritet med riksgenomsnittet i de flesta ämnen. I ämnena engelska, matematik, naturorienterande ämnen (block) samt samhällsorienterande ämnen (block) var betygsresultaten något lägre jämfört med riket.

Vid en jämförelse mellan resultaten på de nationella ämnesproven och utfärdade betyg i årskurs 6 läsåret 2014/15 framkommer att eleverna vid Svarträvens skola 4–9 fick samma betyg som provresultaten i svenska, matematik och engelska i betydligt högre utsträckning än riksgenomsnittet. På det nationella ämnesprovet i matematik var den genomsnittliga provbetygs-poängen 15,0. Detta är något högre än genomsnittet för riket som var 12,6. Även på det nationella ämnesprovet i engelska var den genomsnittliga provbetygs-poängen högre för Svarträvens skola 4–9 (15,7) jämfört med riket (14,9). Provbetygs-poängen på ämnesprovet i svenska var ungefär lika för Svarträvens skola 4–9 (13,3) jämfört med riket (13,5).

Årskurs 9

Enligt Skolverkets officiella statistik för 2016 uppnådde 59,0 procent av eleverna i årskurs 9 vid Svarträvens skola 4–9 kunskapskraven för betyg E eller högre i samtliga ämnen. Motsvarande andel för riket var 74,2 procent. Mellan år 2011–2015 har andelen elever vid Svarträvens skola 4–9 som uppnått de kunskapskrav som minst ska uppnås varierat mellan 74,2 procent och 77,4 procent.

Det genomsnittliga meritvärdet för elever i årskurs 9 år 2016 var 194,8. Detta kan jämföras med motsvarande värde för riket som samma år var 224,1. Det finns officiell statistik för de tre senaste åren rörande skolans meritvärde för elever i årskurs 9. Mellan åren 2014–2016 har meritvärdet varierat mellan 175,8 och 216,1.

Andelen flickor som uppnådde kunskapskraven i alla ämnen år 2015 var högre än för pojkarna och uppgick till 76,5 procent respektive 57,9 procent. För år 2016 finns ingen officiell statistik gällande flickorna då antalet understiger 10. Andelen pojkar som uppnådde kunskapskraven i samtliga ämnen år 2016 var 60 procent. Skillnaden mellan pojkar och flickor avseende det genomsnittliga meritvärdet varierar från år till år. År 2015 var det 252,7 för flickorna och 185,4 för pojkarna medan det år 2015 var 179,6 respektive 204,4.

Andelen elever som år 2016 var behöriga att söka ett yrkesprogram i gymnasieskolan uppgick till 64,1 procent vilket kan jämföras med genomsnittet i riket som är 83,1 procent. Vidare var 64,1 procent av eleverna år 2016 behöriga att söka till naturvetenskapligt och tekniskt program i gymnasieskolan, vilket kan jämföras med genomsnittet i riket som var 79,4 procent.

Andelen elever i årskurs 9 med minst betyget E varierar mellan olika ämnen från 83,1 till 100 procent. Den lägsta noteringen gäller för ämnet engelska och den högsta för ämnena bild och musik. Andelen pojkar med godkända betyg är också lägst i ämnet engelska där 88,2 procent av pojkarna fick betyg A-E. Lägsta andelen för flickorna är i ämnena engelska, moderna språk, geografi och historia där 76,0 procent av flickorna fick betyg A-E.

Den genomsnittliga betygspoängen för elever i årskurs 9 år 2016 varierar mellan 11,3 i ämnet matematik till 15,7 i ämnet musik.

Trygghet och studiero

Av Skolenkäten¹ framgår att eleverna vid Svarträvens skola skattar området trygghet lägre än för samtliga medverkande skolenheter. I intervjuer framkommer dock en annan bild av nuläget där såväl elever som personal vittnar om att situationen förbättrats sedan föregående läsår. Skolans resultat på området studiero i Skolinspektionens skolenkät ligger i linje med det genomsnittliga resultatet för samtliga medverkande skolenheter samma år. I samtliga intervjuer framkommer att det finns ett stort mått av studiero vid skolan. Skolinspektionen har vid tillsynen gjort observationer och har då upplevt att studieron varit god.

¹ Skolinspektionen genomför Skolenkäten för att samla in synpunkter från elever, föräldrar och pedagogisk personal, som ett underlag inför tillsyn av skolan. Enkätresultat finns på webbplatsen <http://sir.is.skolverket.se> under fliken Tillsyn.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Ingen brist konstaterad	
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande	2017-03-10
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Ingen brist konstaterad	
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Ingen brist konstaterad	
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Ingen brist konstaterad	

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens beslut redogör för de brister som konstaterats vid tillsynen. Det är dock huvudmannen som ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. I detta ligger ansvar att vidta åtgärder för att rätta till brister närhelst de framkommer.

Skolinspektionens utredning visar att det finns brister i skolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd. De rutiner som finns är inte kända i verksamheten och efterlevs heller inte. Det leder till att några formella anmälningar om särskilt stöd inte görs av personal till rektorn. De särskilda stödåtgärder som eleverna får föregås därför heller inte av beslut om åtgärdsprogram.

Tillsynen har inte visat annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav inom övriga områden som granskats.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Övertorneå kommun att senast den 10 mars 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen. Redovisning skickas till adress skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Övertorneå kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- När det gäller särskilt stöd följs insatta åtgärder upp och utvärderas. (3 kap. 9 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Skapa fungerande rutiner på skolenheten för arbetsgången med att anmäla och utreda om en elev är i behov av särskilt stöd samt med att utarbeta, följa upp och utvärdera åtgärdsprogram.
- Se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, när det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå den måluppfyllelse som minst ska uppnås eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Efter utredningen ska rektorn fatta beslut om åtgärdsprogram ska utarbetas för eleven eller inte.
- Se till att det i åtgärdsprogram framgår vilka behov eleven har av särskilt stöd, hur behovet ska tillgodoses, när åtgärderna ska följas upp och utvärderas samt vem som ansvarar för uppföljningen respektive utvärdering.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med särskilt stöd till elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås vid Svarträvens skola 4–9. Som ett led i detta arbete behöver rektorn se till att det finns rutiner för arbetsgången för särskilt stöd och åtgärdsprogram som är kända och följs av all personal.

Av skollagen framgår att om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta enligt skollagen anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.

Rektorn ska se till att elevernas behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt.

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för

uppföljningen respektive utvärderingen. Elevens och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet ska beslutas av rektorn.

Enligt förarbetena till skollagen är såväl beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång särskilda beslut som fattas av rektorn i samband med beslut om åtgärdsprogram (prop. 2009/10:165 s. 292–294). Enligt skollagen går dessa beslut att överklaga till Skolväsendets överklagandenämnd.

Enligt Skolverkets allmänna råd med kommentar om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram (SKOLFS 2014:40, s. 24) är en elev i behov av särskilt stöd om hon eller han, trots att skolan gjort extra anpassningar, inte utvecklas i riktning mot kunskapsmålen eller mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det kan även handla om att en elev har andra svårigheter i sin skolsituation vilka på sikt kan leda till att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

I intervjuer med rektorn framkommer att det finns rutiner för arbetsgången med elever som befaras inte nå målen. I intervjuer med lärare och elevhälsa framkommer att dessa rutiner inte är förankrade i verksamheten och därför inte heller följs. Detta medför att formella anmälningar om särskilt stöd inte görs från lärare till rektor. Som en följd av detta sker inte någon utredning av elevens behov och rektorn fattar heller inte formella beslut om särskilt stöd ska sättas in eller ej. Såväl rektorn, lärare och elevhälsan tror att en orsak till detta är att det under de senaste åren varit en hög omsättning på rektorer.

I intervju med lärare och rektorn framkommer att det finns elever vid Svarträvens skola 4–9 som har extra anpassningar som varat under en längre tid, vilket borde föranleda att en utredning om eleven behöver särskilda stödåtgärder genomförs.

Skolinspektionen har i samband med tillsynen tagit del av dokumentation gällande arbetet med särskilt stöd för elever vid Svarträvens skola 4–9 under läsåret 2015/16. Av dokumentationen framgår att eleverna getts såväl extra anpassningar som åtgärder som är att betrakta som särskilt stöd. Några formella anmälningar till rektor om särskilt stöd eller, följaktligen, beslut av rektor om särskilt stöd ska ges eller ej finns inte dokumenterade. I enstaka fall, men inte alla, är åtgärdsprogram upprättade. Anpassad studiegång används också som stödåtgärd, dock utan att beslut om åtgärdsprogram fattats av rektorn.

Skolinspektionen vill framhålla vikten av att ett beslut om särskilt stöd föregås av en noggrann utredning av elevens stödbehov och att de insatser som vidtas utvärderas med täta intervall för att se om de ger avsedd effekt. Om inte måste andra insatser prövas. Allt för att inte värdefull tid ska gå till spillo för eleven.

Skolinspektionen konstaterar att skolan genomför åtgärder för eleverna som är att betrakta som såväl extra anpassningar som särskilt stöd. Däremot sker inte några formella anmälningar om särskilt stöd till rektorn från personalen. Detta leder till att rektorn heller inte fattar några formella beslut om åtgärdsprogram. Skolinspektionen bedömer därför att författningarnas krav inte uppfylls.

Motivering till föreläggande som ingripande

Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

På Skolinspektionens vägnar

Joakim Blomberg
Beslutsfattare

Anders Holmgren
Föredragande

Skolinspektionen

Beslut

2016-11-25
10 (10)

Dnr 43-2016:4939

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Svarträvens skola 4-9

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektionen grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmannens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Fakta om Svarträvens skola 4–9

Övertorneå centralskola har under 2016 bytt namn till Svarträvens skola. Skolan är belägen mitt i centralorten och bedriver utbildning i grundskolans årskurser 4–9. Vid tillsynen har skolan 178 elever. Skolan leds av en rektor.